

II

(Nelegislatīvi akti)

REGULAS

PADOMES REGULA (ES) 2022/1854

(2022. gada 6. oktobris)

par ārkārtas intervenci augsto enerģijas cenu problēmas risināšanai

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 122. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Kopš 2021. gada septembra elektroenerģijas tirgos ir novērotas ļoti augstas cenas. Kā ES Energo regulatoru sadarbības aģentūra (ACER), kura izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/942⁽¹⁾, 2022. gada aprīlī norādījusi savā galīgajā novērtējumā par Savienības elektroenerģijas vairumtirgus modeli, tas galvenokārt ir saistīts ar elektroenerģijas ražošanā izmantotās gāzes augsto cenu. Ar dabasgāzi darbināmas elektrostacijas bieži vien izmanto, lai pieprasījumu pēc elektroenerģijas apmierinātu tad, kad pieprasījums dienas laikā ir visaugstākais vai kad elektroenerģijas apjoms, kas saražots ar citām tehnoloģijām, piemēram, izmantojot kodolenerģiju, hidroenerģiju vai variablus atjaunojamus energoresursus, pieprasījuma segšanai nav pietiekams. Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, kas ir Enerģētikas kopienas līguma⁽²⁾ līgumslēdzēja puse, kopš 2022. gada februāra ir novedis pie gāzes piegāžu ievērojamas samazināšanās. Krievijas agresijas karš Ukrainā ir radījis arī nenoteiktību par citu tādu preču piegādi kā akmeņogles un jēlnafta, ko izmanto elektroenerģijas ražošanas iekārtās. Tas ir izraisījis elektroenerģijas cenu ievērojamu papildu palielināšanos un svārstīgumu.
- (2) Nesenie ievērojami zemākie gāzes piegādes līmeņi un arvien lielāki gāzes piegādes traucējumi no Krievijas norāda uz būtisku risku, ka Krievijas gāzes piegādes tuvākajā nākotnē var tikt pārtrauktas pilnībā. Lai palielinātu Savienības energoapgādes drošību, Padome ir pieņēmusi Regulu (ES) 2022/1369⁽³⁾, kas paredz brīvprātīgu dabasgāzes pieprasījuma samazināšanu par vismaz 15 % no 2022. gada 1. augustam līdz 2023. gada 31. martam un dod Padomei iespēju izsludināt Savienības trauksmi par gāzes piegādes drošību, kas iedarbina obligātu gāzes pieprasījuma samazināšanu Savienības mērogā.
- (3) Vienlaikus 2022. gada vasarā novērotās ārkārtīgi augstās temperatūras ir palielinājušas elektroenerģijas pieprasījumu dzesēšanas vajadzībām, palielinot spiedienu uz elektroenerģijas ražošanu, savukārt tajā pašā laikā tehnisku un no laikapstākļiem atkarīgu apstākļu dēļ elektroenerģijas ražošana ar dažām tehnoloģijām ir bijusi ievērojami zemāka par vēsturiskajiem līmeņiem. Tas galvenokārt saistīts ar ārkārtēju sausumu, kas izraisīja i) atomelektrostacijās dažādās dalībvalstīs elektroenerģijas ražošanas jaudas deficītu saistībā ar dzesēšanas ūdens nepietiekamu pieejamību; ii) nepietiekamu hidroenerģijas ražošanu; un iii) lielākajās upēs zemu ūdens līmeni, kas negatīvi ietekmēja tādu preču transportēšanu, kuras izmanto kā ielaides degvielu elektroenerģijas ražošanai. Šī bezprecedenta situācija nozīmē, ka ar dabasgāzi darbināmās elektrostacijās saražotie elektroenerģijas apjomi ir

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/942 (2019. gada 5. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Savienības Energo regulatoru sadarbības aģentūru (OV L 158, 14.6.2019., 22. lpp.).

⁽²⁾ OV L 198, 20.7.2006., 18. lpp.

⁽³⁾ Padomes Regula (ES) 2022/1369 (2022. gada 5. augusts) par koordinētiem gāzes pieprasījuma samazināšanas pasākumiem (OV L 206, 8.8.2022., 1. lpp.).

saglabājušies nemainīgi augsti un veicinājuši ārkārtējas un nenormāli augstas elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas. Neraugoties uz ražošanas jaudu samazināto pieejamību dažās dalībvalstīs, elektroenerģijas apmaiņa starp dalībvalstīm ir palīdzējusi izvairīties no piegādes drošības incidentiem un palīdzējusi mazināt cenu svārstīgumu Savienības tirgos, tādējādi palielinot katras dalībvalsts noturību pret cenu satricinājumiem.

- (4) Cenu kāpums elektroenerģijas vairumtirgos ir izraisījis strauju elektroenerģijas mazumtirdzniecības cenu palielināšanos, kas, paredzams, turpināsies pirms nākamās apkures sezonas, pakāpeniski ieviešot korekcijas vairumā patērētāju līgumu. Straujais gāzes cenu kāpums un no tā izrietošais pieprasījums pēc alternatīvajām degvielām ir izraisījis arī citu preču cenu, piemēram, jēlnaftas un ogļu cenu, palielināšanos.
- (5) Pašreizējā enerģētiskā krīze ir negatīvi ietekmējusi visas dalībvalstis, lai gan dažādā mērā. Straujā enerģijas cenu palielināšanās būtiski ietekmē vispārējo inflāciju eurozonā un palēnina ekonomisko izaugsmi Savienībā.
- (6) Tāpēc ir vajadzīga ātra un koordinēta reakcija Savienības līmenī. Ārkārtas intervences noteikšana ļautu uz laiku mazināt risku, ka elektroenerģijas cenas un elektroenerģijas izmaksas galalietotājiem sasniedz vēl mazāk ilgtspējīgus līmeņus un ka dalībvalstis pieņem nekoordinētus nacionālos pasākumus, kas varētu apdraudēt piegādes drošību Savienības līmenī un radīt papildu slogu Savienības rūpniecībai un patērētājiem. Lai mazinātu augsto enerģijas cenu ietekmi, nodrošinātu, ka pašreizējā krīze nerada ilgstošu kaitējumu patērētājiem un ekonomikai, un vienlaikus saglabātu fiskālo ilgtspēju, dalībvalstīm savstarpēji solidarizējoties, 2022.–2023. gada ziemas sezonā ir vajadzīgi koordinēti dalībvalstu pasākumi.
- (7) Pašreizējie gāzes piegādes traucējumi, samazinātā dažu elektroenerģijas ražošanas staciju pieejamība un izrietošā ietekme uz gāzes un elektroenerģijas cenām Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 122. panta 1. punkta nozīmē rada nopietnas grūtības apgādē ar tādiem energoproduktiem kā gāze un elektroenerģija. Pastāv nopietns risks, ka 2022.–2023. gada ziemas sezonā, ja turpināsies gāzes piegādes traucējumi un auksta ziemas sezona palielinās pieprasījumu pēc gāzes un elektroenerģijas, situācija varētu vēl vairāk pasliktināties. Šāda turpmāka pasliktināšanās varētu izraisīt lielāku augšupvērstu spiedienu uz gāzes un citu enerģijas preču cenām, tādējādi ietekmējot elektroenerģijas cenas.
- (8) Enerģijas tirgus traucējumi, kurus izraisījis viens no galvenajiem tirgus dalībniekiem, kas saistībā ar Krievijas agresīvo karu pret Ukrainu ir maksliģi samazinājis gāzes piegādi, un tādējādi īstenotais hibrīdkarš ir radījis krīzes situāciju, kuras dēļ jāpieņem virkne steidzamu pagaidu un ārkārtas ekonomisko pasākumu, lai novērstu nepanesami smago ietekmi uz patērētājiem un uzņēmumiem. Ja krīzes situāciju ātri nerisinās, tai var būt nopietna negatīva ietekme uz inflāciju, tirgus dalībnieku likviditāti un ekonomiku kopumā.
- (9) Lai novērstu elektroenerģijas cenu krasi palielināšanos un to ietekmi uz māsaimniecībām un rūpniecību, ir vajadzīga vienota un labi koordinēta Savienības mēroga reakcija. Nesaskaņoti valstu pasākumi varētu ietekmēt iekšējā enerģijas tirgus darbību, apdraudot piegādes drošību un izraisot turpmāku cenu palielināšanos krīzes visvairāk skartajās dalībvalstīs. Tāpēc, lai saglabātu un stiprinātu vajadzīgo solidaritāti starp dalībvalstīm, būtiska ir iekšējā elektroenerģijas tirgus integritātes aizsardzība.
- (10) Lai gan dažas dalībvalstis varētu būt vairāk pakļautas ietekmei, ko rada Krievijas gāzes piegādes traucējumi un no tiem izrietošā cenu palielināšanās, visas dalībvalstis, veicot atbilstošus pieprasījuma samazināšanas pasākumus, var palīdzēt ierobežot šādu traucējumu radīto ekonomisko kaitējumu. Elektroenerģijas pieprasījuma samazināšanai valsts līmenī var būt pozitīva ietekme uz elektroenerģijas cenām visā Savienībā, jo elektroenerģijas tirgi ir saistīti un ietaupījumi vienā dalībvalstī tādējādi dod labumu arī citām dalībvalstīm.

- (11) Nesaskaņoti tirgus ieņēmumu griesti attiecībā uz elektroenerģiju, kuras ražošana ražotājiem rada zemākas robežizmaksas, piemēram, no atjaunīgajiem energoresursiem, kodolenerģijas un lignīta ("inframarginālie ražotāji"), var radīt būtiskus traucējumus ražotājiem Savienībā, jo ražotāji visā Savienībā konkurē saistītā elektroenerģijas tirgū. Apņemoties noteikt inframarginālo ražotāju kopīgus Savienības mēroga tirgus ieņēmumu griestus, būtu jāspēj novērst šādus traucējumus. Turklāt ierobežoto finanšu resursu dēļ ne visas dalībvalstis var vienādā mērā atbalstīt patērētājus, savukārt tajā pašā laikā daži elektroenerģijas ražotāji var turpināt gūt ievērojamus virsieņēmumus. Dalībvalstu solidaritātei, nosakot Savienības mēroga tirgus ieņēmumu griestus, būtu jārada dalībvalstīm ieņēmumus, ar ko finansēt pasākumus nolūkā atbalstīt elektroenerģijas galalietotājus, piemēram, mājsaimniecības, mazos un vidējos uzņēmumus ("MVU") un energoietilpīgas nozares, vienlaikus saglabājot cenu signālus tirgos visā Savienībā un saglabājot pārrobežu tirdzniecību.
- (12) Ņemot vērā gāzes un elektroenerģijas mazumtirdzniecības cenu krasi palielināšanos, patērētāju aizsardzības nolūkā īpaši svarīga ir valsts un publiska intervence. Tomēr gāzes piegāžu deficīta ietekme uz elektroenerģijas cenām, kā arī iespēja finansēt atbalsta pasākumus no valsts budžeta dalībvalstīs atšķiras. Ja lietotājus un piegādātājus var aizsargāt tikai dažas ar pietiekamiem resursiem nodrošinātas dalībvalstis, rastos nopietni iekšējā tirgus traucējumi. Vienots pienākums pārnest virsieņēmumus uz patērētājiem ļautu visām dalībvalstīm aizsargāt savus patērētājus. Pozitīva ietekme uz enerģijas cenām pozitīvi ietekmētu arī savstarpēji savienoto Savienības tirgu, kā arī palīdzētu mazināt inflācijas līmeni. Tāpēc pasākumiem, kas pieņemti vienā dalībvalstī, solidarizējoties savstarpēji saistītā Savienības tirgū, jābūt pozitīvai ietekmei arī citās dalībvalstīs.
- (13) Pašreizējā situācijā šķiet lietderīgi rīkoties Savienības līmenī, ieviešot solidaritātes iemaksu Savienības uzņēmumiem un pastāvīgiem iedibinājumiem, kas darbojas jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektorā, nolūkā mazināt enerģijas cenu kāpuma tiešo ekonomisko ietekmi uz publiskā sektora iestāžu budžetiem, galapatērētājiem un uzņēmumiem visā Savienībā. Šādi solidaritātes iemaksai ir jābūt ārkārtējai un strikti pagaidu rakstura.
- (14) Solidaritātes iemaksa ir pienācīgs veids, kā neparedzētos apstākļos izmantot virspeļņu. Minētā peļņa neatbilst parastajai peļņai, ko Savienības uzņēmumi un pastāvīgie iedibinājumi, kas darbojas jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektorā, normālos apstākļos gūtu vai varētu plānot gūt, ja neprognozējamie notikumi enerģijas tirgos nebūtu norisinājušies. Tāpēc solidaritātes iemaksas ieviešana ir kopīgs un saskaņots pasākums, kas solidaritātes garā dara iespējamu radīt papildu ieņēmumus valstu iestādēm nolūkā sniegt finansiālu atbalstu mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kurus smagi skāris enerģijas cenu kāpums, vienlaikus nodrošinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus visā Savienībā. Tā būtu jāpiemēro paralēli parastajiem uzņēmumu ienākuma nodokļiem, ko katra dalībvalsts iekasē no attiecīgajiem uzņēmumiem.
- (15) Lai nodrošinātu saskaņotību enerģētikas rīcīpolitikas jomās, šajā regulā paredzētajiem pasākumiem būtu jādarbojas kā savstarpēji atkarīgu pasākumu kopumam, kas cits citu pastiprina. Visām dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai mērķorientēti atbalstīt patērētājus, izmantojot virsieņēmumus, kas izriet no tirgus ieņēmumu griestiem, samazinot elektroenerģijas pieprasījumu, kas veicina enerģijas cenu pazemināšanos, un izmantojot ieņēmumus no solidaritātes iemaksas, kas ir noteikta Savienības uzņēmumiem un pastāvīgiem iedibinājumiem, kuri darbojas jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektoros. Tajā pašā laikā zemākam pieprasījumam vajadzētu pozitīvi ietekmēt piegādes drošības risku samazināšanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2019/944 (*) izklāstītajiem mērķiem.
- (16) Tāpēc dalībvalstīm būtu jācenšas samazināt savu kopējo elektroenerģijas bruto patēriņu, proti, ietverot visus patērētājus, arī tos, kuriem vēl nav pieejamas viedās uzskaites sistēmas vai ierīces, kas tiem ļauj kontrolēt patēriņu konkrētās dienas stundās.

(*) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.).

- (17) Lai saglabātu kurināmā rezerves elektroenerģijas ražošanai un īpaši ņemtu vērā stundas, kad elektroenerģijas cena vai patēriņš ir visaugstākais un kad elektroenerģijas ražošanai ar gāzi darbināmās elektrostacijās ir īpaši būtiska ietekme uz robežcenu, katrai dalībvalstij noteiktās maksimumstundās būtu jāsamazina elektroenerģijas bruto patēriņš.
- (18) Pamatojoties uz parasto elektroenerģijas patēriņa profilu maksimumstundās, saistošs 5 % pieprasījuma samazinājuma mērķrādītājs maksimumstundās nodrošinātu dalībvalstīm iespēju konkrētāk vērsties pie patērētājiem, kuri var nodrošināt elastību ar pieprasījuma samazināšanas piedāvājumiem pa stundām, tostarp izmantojot neatkarīgus agregatorus. Tāpēc aktīvā elektroenerģijas pieprasījuma samazinājumam par vismaz 5 % izvēlētās stundās vajadzētu sekmēt kurināmā patēriņa samazinājumu un pieprasījuma vienmērīgāku sadalījumu pa stundām, ietekmējot tirgus stundas cenas.
- (19) Dalībvalstīm vajadzētu būt rīcības brīvībai izvēlēties piemērotus pasākumus pieprasījuma samazināšanas mērķrādītāju sasniegšanai, lai tie atspoguļotu valsts īpatnības. Izstrādājot elektroenerģijas pieprasījuma samazināšanas pasākumus, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šādi pasākumi ir izstrādāti tā, lai netraucētu sasniegt Komisijas 2020. gada 8. jūlija paziņojumā "Klimatneitrālas ekonomikas dzinējspēks: ES Energosistēmas integrācijas stratēģija" izklāstītos Savienības elektrifikācijas mērķus. Elektrifikācija ir būtiska, lai samazinātu Savienības atkarību no fosilā kurināmā un nodrošinātu Eiropas Savienības ilgtermiņa stratēģisko autonomiju, jo tā ļauj ierobežot enerģētiskās krīzes apmēru un novērst turpmākas enerģētiskās krīzes. Pasākumi elektroenerģijas bruto patēriņa samazināšanai varētu ietvert nacionālas izpratnes veicināšanas kampaņas, mērķorientētas informācijas publicēšanu par prognozēto situāciju elektroenerģijas sistēmā, reglamentējošus pasākumus nebūtiska enerģijas patēriņa ierobežošanai un mērķorientētus stimulus samazināt elektroenerģijas patēriņu.
- (20) Nosakot piemērotus pieprasījuma samazināšanas pasākumus maksimumstundās, dalībvalstīm īpaši būtu jāapsver tirgus instrumenti, piemēram, izsoles vai konkursa shēmas, ar kuru palīdzību tās ekonomiski efektīvā veidā varētu stimulēt patēriņa samazināšanos. Lai nodrošinātu efektivitāti un ātru īstenošanu, dalībvalstis varētu izmantot esošās iniciatīvas un pieprasījuma reakcijas pilnveidošanas nolūkā paplašināt esošās shēmas. Valsts līmenī veiktie pasākumi varētu ietvert arī finansiālus stimulus vai kompensāciju skartajiem tirgus dalībniekiem, ja papildus paredzamajam normālajam patēriņam tiek panākts jūtams pieprasījuma samazinājums.
- (21) Lai palīdzētu dalībvalstīm sasniegt vajadzīgo šajā regulā noteikto pieprasījuma samazinājumu un sniegtu attiecīgus norādījumus, Komisijai būtu jāveicina paraugprakses apmaiņa starp dalībvalstīm.
- (22) Ņemot vērā ārkārtējo un pēkšņo elektroenerģijas cenu kāpumu un nenovēršamo turpmākas palielināšanās risku, dalībvalstīm ir nekavējoties jānosaka pasākumi, kas vajadzīgi, lai panāktu elektroenerģijas bruto patēriņa samazināšanos, tādējādi veicinot cenu strauju samazināšanos un līdz minimumam samazinot fosilā kurināmā izmantošanu.
- (23) Nākamās dienas vairumtirgū vispirms tiek dispečēta enerģija no vislētākajām elektrostacijām, savukārt cenu visiem tirgus dalībniekiem nosaka pēdējā stacija, kas vajadzīga pieprasījuma segšanai, proti, tā, kurai ir visaugstākās robežizmaksas, tirgum līdzsvarojoties. Nesenais gāzes un akmeņogļu cenu kāpums ir ārkārtēji un ilgstoši palielinājis cenas, ko ar gāzi un ogleņiem darbināmi elektroenerģijas ražošanas kompleksi piedāvā nākamās dienas vairumtirgū. Tas savukārt ir izraisījis ārkārtīgi augstas cenas nākamās dienas tirgū visā Savienībā, jo bieži vien elektrostacijas, kuras izmanto, lai apmierinātu pieprasījumu pēc elektroenerģijas, ir elektrostacijas ar visaugstākajām robežizmaksām.
- (24) Tā kā nākamās dienas tirgus cenu izmanto kā atsauci cenai citos elektroenerģijas vairumtirgos un tā kā visi tirgus dalībnieki saņem vienādu kliringa cenu, kopš Krievijas militārās agresijas pret Ukrainu 2022. gada februārī tehnoloģijām ar ievērojami zemākām robežizmaksām pastāvīgi ir reģistrēti lieli ieņēmumi, kas krietni pārsniedz investīciju prognozes.
- (25) Situācijā, kad patērētāji ir pakļauti ārkārtīgi augstām cenām, kas kaitē arī Savienības ekonomikai, uz laiku ir jāierobežo to ražotāju ārkārtas tirgus ieņēmumi, kuriem ir zemākas robežizmaksas, piemērojot griestus šādiem tirgus ieņēmumiem, kas gūti, pārdodot elektroenerģiju Savienībā.
- (26) Lai nepieļautu to, ka tiek apieta griestu piemērošana tirgus ieņēmumiem, dalībvalstīm būtu jāievieš efektīvi pasākumi, lai nodrošinātu, ka tirgus ieņēmumu griestus efektīvi piemēro situācijās, kad ražotāji ir uzņēmumu grupas daļa.

- (27) Līmenim, kādā tiek noteikti tirgus ieņēmumu griesti, nevajadzētu apdraudēt skarto ražotāju, arī atjaunīgās enerģijas ražotāju, spēju atgūt savas investīcijas un darbības izmaksas un būtu jāsauglabā un jāstimulē turpmākas investīcijas jaudā, kas vajadzīga dekarbonizētai un uzticamai elektroenerģijas sistēmai. Lai saglabātu iekšējā elektroenerģijas tirgus darbību, vislabāk piemēroti ir tirgus ieņēmumu griesti, kas ir vienoti griesti visā Savienībā, jo tādējādi tiek saglabāta uz cenām balstīta konkurence starp elektroenerģijas ražotājiem, kas izmanto dažādas tehnoloģijas, īpaši atjaunīgos energoresursus.
- (28) Lai gan neregulāras un īstermiņa maksimumcenas var uzskatīt par normālu elektroenerģijas tirgus iezīmi un tās var būt noderīgas dažiem investoriem, lai atgūtu savas ražošanas investīcijas, ārkārtējā un ilgstošā cenu palielināšanās, kas novērota kopš 2022. gada februāra, ievērojami atšķiras no normālas tirgus situācijas, kurā ir neregulāras maksimumcenas. Tāpēc tirgus ieņēmumu griestus nevajadzētu noteikt zemākus par tirgus dalībnieku pamatotajām prognozēm attiecībā uz elektroenerģijas cenu vidējo līmeni stundās, kurās elektroenerģijas pieprasījums bija visaugstākais, pirms Krievijas agresijas kara pret Ukrainu. Pirms 2022. gada februāra vidējās maksimumcenas elektroenerģijas vairumtirgū visā Savienībā pēdējās desmitgadēs parasti bija ievērojami zemākas par 180 EUR/MWh, neraugoties uz elektroenerģijas cenu atšķirībām starp Savienības reģioniem. Tā kā tirgus dalībnieku sākotnējais investīciju lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz prognozēm, ka cenas vidēji būs zemākas par šo līmeni maksimumstundās, 180 EUR/MWh tirgus ieņēmumu griestu noteikšana ir līmenis, kas krietni pārsniedz minētās sākotnējās tirgus prognozes. Atstājot drošības rezervi cenai, ko investori pamatoti būtu varējuši sagaidīt, ir jānodrošina, ka tirgus ieņēmumu griesti nav pretrunā investīciju rentabilitātes sākotnējam novērtējumam.
- (29) Turklāt 180 EUR/MWh tirgus ieņēmumu griesti kopumā ir augstāki – ieskaitot saprātīgu peļņas normu – nekā pašreizējās enerģijas ražošanas kopējās izlīdzinātās izmaksas (LCOE) attiecīgajām ražošanas tehnoloģijām un ļauj ražotājiem, uz kuriem tie attiecas, segt savas investīcijas un darbības izmaksas. Ņemot vērā to, ka tirgus ieņēmumu griesti atstāj ievērojamu peļņas normu starp saprātīgām LCOE un tirgus ieņēmumu griestiem, nav gaidāms, ka tie negatīvi ietekmēs investīcijas jaunās inframarginālās jaudās.
- (30) Lai izvairītos no tā, ka būtiski tiek ietekmēta projekta sākotnējā paredzamā rentabilitāte, tirgus ieņēmumu griesti būtu jānosaka nevis kopējiem ražošanas ieņēmumiem (tostarp citiem potenciāliem ieņēmumu avotiem, piemēram, regulētai piemaksai), bet gan tirgus ieņēmumiem. Neatkarīgi no elektroenerģijas tirdzniecības līguma veida tirgus ieņēmumu griesti būtu jāpiemēro tikai realizētajiem tirgus ieņēmumiem. Tas ir nepieciešams, lai neradītu kaitējumu ražotājiem, kuri faktiski negūst labumu no pašreizējām augstajām elektroenerģijas cenām, jo elektroenerģijas vairumtirgū ir veikuši savu ieņēmumu riska ierobežošanas darījumus, lai nodrošinātos pret svārstībām. Tādējādi, ciktāl esošās vai turpmākās līgumsaistības (piemēram, atjaunīgo energoresursu elektroenerģijas pirkuma līgumi un cita veida elektroenerģijas pirkuma līgumi vai nākotnes riska ierobežošanas darījumi) rada tirgus ieņēmumus no elektroenerģijas ražošanas līdz tirgus ieņēmumu griestu līmenim, šādi ieņēmumi šai regulai nebūtu jāskar. Tāpēc pasākumam, ar ko ievieš tirgus ieņēmumu griestus, nevajadzētu atturēt tirgus dalībniekus no šādu līgumsaistību uzņemšanās.
- (31) Lai gan tirgus ieņēmumu griestu piemērošana laikā, kad tiek veikti darījumi, var būt efektīvāka, tas ne vienmēr var būt iespējams, piemēram, ja elektroenerģijas vairumtirgu organizēšana dalībvalstīs un dažādos laikposmos atšķiras. Lai ņemtu vērā valstu īpatnības un atvieglotu tirgus ieņēmumu griestu piemērošanu valsts līmenī, dalībvalstīm vajadzētu būt rīcības brīvībai izlemt griestus piemērot vai nu brīdī, kad notiek norēķins par elektroenerģijas apmaiņu, vai pēc tam. Dalībvalstīm būtu arī jāsauglabā rīcības brīvība priekšfinansēt atbalsta pasākumus elektroenerģijas galalietotājiem un iekasēt tirgus ieņēmumus vēlākā posmā. Komisijai būtu jāsniedz norādījumi dalībvalstīm minētā pasākuma piemērošanā.
- (32) Tirgus ieņēmumu griesti būtu jāpiemēro tehnoloģijām, kuru robežizmaksas ir zemākas par tirgus ieņēmumu griestiem, piemēram, vēja, saules, kodolenerģijas vai lignīta tehnoloģijām.

- (33) Tirgus ieņēmumu griesti nebūtu jāpiemēro tehnoloģijām ar augstām robežizmaksām, kas saistītas ar elektroenerģijas ražošanai nepieciešamās ielaides degvielas cenu, piemēram, ar gāzi un akmeņoglēm darbināmām elektrostacijām, jo to darbības izmaksas ievērojami pārsniegtu tirgus ieņēmumu griestu līmeni un to piemērošana apdraudētu to ekonomisko dzīvotspēju. Lai saglabātu stimulus gāzes patēriņa vispārējai samazināšanai, tirgus ieņēmumu griesti nebūtu jāpiemēro arī tehnoloģijām, kas ir tieši konkurenti ar gāzi darbināmām elektrostacijām, tādējādi nodrošinot elektroenerģijas sistēmas elastību un tādu piedāvājumu elektroenerģijas tirgū, kas pamatojas uz to alternatīvajām izmaksām, piemēram, pieprasījuma reakciju un uzkrāšanu.
- (34) Lai neapdraudētu esošo ar gāzi darbināmo elektrostaciju pārveidošanu saskaņā ar plāna REPowerEU mērķiem, kas noteikti jo īpaši Komisijas 2022. gada 18. maija Paziņojumā par plānu REPowerEU ("Plāns REPowerEU") tirgus ieņēmumu griesti nebūtu jāpiemēro tehnoloģijām, kuras izmanto ielaides degvielas, kas aizstāj dabasgāzi, piemēram, biometānu.
- (35) Lai saglabātu stimulus inovatīvu tehnoloģiju izstrādei, tirgus ieņēmumu griesti nebūtu jāpiemēro demonstrējumu projektiem.
- (36) Dažās dalībvalstīs dažu ražotāju gūtajiem ieņēmumiem jau ir noteikti griesti, izmantojot valsts un publiskus pasākumus, piemēram, regulētos tarifus un divvirzienu cenu starpības līgumus. Minētie ražotāji negūst labumu no lielākiem ieņēmumiem, ko izraisījis nesensais elektroenerģijas cenu lēcienis. Tāpēc esošie ražotāji, uz kuriem attiecas šāda veida valsts pasākumi, kas nav pieņemti, reaģējot uz pašreizējo enerģētisko krīzi, būtu jāizslēdz no tirgus ieņēmumu griestu piemērošanas. Tāpat tirgus ieņēmumu griesti nebūtu jāpiemēro ražotājiem, uz kuru tirgus ieņēmumiem attiecas citi publiskā sektora iestāžu veikti regulatīvie pasākumi, saskaņā ar kuriem ieņēmumi tiek tieši pārskaitīti patērētājiem.
- (37) Lai nodrošinātu tirgus ieņēmumu griestu efektīvu īstenošanu, ražotājiem, starpniekiem un attiecīgajiem tirgus dalībniekiem būtu jāsniedz nepieciešamie dati dalībvalstu kompetentajām iestādēm un, attiecīgā gadījumā, sistēmu operatoriem un nominētajiem elektroenerģijas tirgus operatoriem. Ņemot vērā to atsevišķo darījumu lielo skaitu, attiecībā uz kuriem dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir jānodrošina tirgus ieņēmumu griestu īstenošana, minētajām iestādēm vajadzētu būt iespējai tirgus ieņēmumu griestu aprēķināšanai izmantot saprātīgas aplēses.
- (38) Lai risinātu situācijas, kad tirgus ieņēmumu griestu piemērošana var ietekmēt tirgus dalībnieku stimulus nodrošināt balansēšanas enerģiju vai pārdispečēšanu un kompensācijas tirdzniecību, dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai nolemt nepiemērot griestus tirgus ieņēmumiem, kas gūti no elektroenerģijas pārdošanas balansēšanas enerģijas tirgū un no finansiālās kompensācijas pārdispečēšanai un kompensācijas tirdzniecībai.
- (39) Lai ņemtu vērā bažas par piegādes drošību, dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai noteikt tirgus ieņēmumu griestus tā, ka elektroenerģijas ražotāji varētu paturēt 10 % virs ieņēmumu griestiem.
- (40) Ņemot vērā to, ka ražošanas struktūra un elektroenerģijas ražošanas ietaišu izmaksu struktūra dalībvalstīs ievērojami atšķiras, tām būtu jāļauj ar konkrētiem nosacījumiem saglabāt vai ieviest valsts krīzes pasākumus.
- (41) Jo īpaši dalībvalstīm būtu jā saglabā iespēja vēl vairāk ierobežot to ražotāju ieņēmumus, uz kuriem attiecas tirgus ieņēmumu griesti, un noteikt īpašus griestus tirgus ieņēmumiem, kuri gūti no tādas elektroenerģijas pārdošanas, kas saražota, izmantojot akmeņogles, kuru cena dažās dalībvalstīs var būt ievērojami zemāka nekā marginālo tehnoloģiju cena. Lai nodrošinātu juridisko noteiktību, būtu arī jāļauj dalībvalstīm saglabāt vai ieviest valsts krīzes pasākumus, ar kuriem ierobežo to ražotāju tirgus ieņēmumus, kas nav tie, uz kuriem attiecas Savienības mēroga tirgus ieņēmumu griesti.

- (42) Lai nodrošinātu piegādes drošību, dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai noteikt augstākus tirgus ieņēmumu griestus ražotājiem, uz kuriem citādi attiektos Savienības mēroga tirgus ieņēmumu griesti, ja to investīcijas un darbības izmaksas ir augstākas nekā Savienības mēroga tirgus ieņēmumu griesti.
- (43) Tirdzniecības plūsmu palielināšanās starp tirdzniecības zonām, ko izraisīja ar krīzi saistītas lielas cenu atšķirības starp šādām zonām, dažās dalībvalstīs ir izraisījis ievērojamu pārslodzes rentes pieaugumu. Ieņēmumi no pārslodzes ienākumiem arī turpmāk būtu jāpieskir, lai sasniegtu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2019/943 ^(⁹) 19. panta 2. punktā izklāstītos prioritāros mērķus. Tomēr pienācīgi pamatotos gadījumos un to regulatīvo iestāžu kontrolē dalībvalstīm izņēmuma kārtā būtu jānodrošina iespēja atliktos virsienņēmumus sadalīt tieši elektroenerģijas galalietotājiem, nevis izmantot tos vienīgi minētās regulas 19. panta 3. punktā minētajos nolūkos.
- (44) Ņemot vērā to, ka ar tirgus ieņēmumu griestu piemērošanu ne visas dalībvalstis savus galalietotājus varēs atbalstīt vienādā mērā sakarā ar apstākļiem, kas saistīti ar to atkarību no elektroenerģijas importa no citām valstīm, dalībvalstīm, kuru elektroenerģijas neto imports ir vienāds ar vai lielāks par 100 %, ir jābūt piekļuvei nolīgumiem, ar kuriem virsienņēmumus solidaritātes garā sadala ar galveno eksportētāju dalībvalsti. Šādus solidaritātes nolīgumus vēlams jo īpaši slēgt arī tāpēc, lai atspoguļotu nelīdzsvarotas tirdzniecības attiecības.
- (45) Komerccprakse un tirdzniecības prakse, kā arī regulatīvais satvars elektroenerģijas nozarē ievērojami atšķiras no fosilo kurināmo nozares. Ņemot vērā to, ka tirgus ieņēmumu griestu mērķis ir atdarināt tirgus iznākumu, ko ražotāji būtu varējuši sagaidīt, ja kopš 2022. gada februāra nebūtu gāzes piegādes traucējumu un globālās piegādes ķēdes funkcionētu kā parasti, pasākums, kas attiecas uz elektroenerģijas ražotājiem, ir jāpiemēro ieņēmumiem, kas gūti no elektroenerģijas ražošanas. Savukārt, tā kā pagaidu solidaritātes iemaksa ir vērsta uz Savienības uzņēmumu un pastāvīgo iedibinājumu, kuri veic darbības jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektoros, rentabilitāti, kas salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ir ievērojami palielinājusies, tā ir jāpiemēro to peļņai.
- (46) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka virsienņēmumi, kas tiek gūti no tirgus ieņēmumu griestu piemērošanas elektroenerģijas jomā, tiek novirzīti elektroenerģijas galalietotājiem, lai mīkstinātu ārkārtīgi augsto elektroenerģijas cenu ietekmi. Virsienņēmumi būtu konkrēti jānovirza lietotājiem, arī mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kurus augstās elektroenerģijas cenas skar īpaši smagi. Bez ierosinātajiem pasākumiem pastāv risks, ka resursi patērētāju aizsardzībai būs tikai turīgākām dalībvalstīm, un tas iekšējā tirgū radītu nopietnus traucējumus.
- (47) Ieņēmumiem no griestu piemērošanas dalībvalstīm būtu jāpalīdz finansēt tādus pasākumus kā ienākumu pārvedumus, atlaizu piemērošanu reķiniem, kompensācijas piegādātājiem par piegādi zem pašizmaksas, kā arī investīcijas patēriņa strukturālā samazināšanā, jo īpaši attiecībā uz elektroenerģiju, kas ražota no fosilajiem energoresursiem. Ja atbalstu piešķir lietotājiem, kas nav mājsaimniecības, minētajiem lietotājiem būtu jāstrādā pie investīcijām dekarbonizācijas tehnoloģijās, arī atjaunīgajos energoresursos, piemēram, izmantojot elektroenerģijas pirkuma līgumus vai tiešas investīcijas atjaunīgo energoresursu ražošanā, vai pie investīcijām energoefektivitātē.
- (48) Publiska intervence elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā principā ir tirgu kropļojošs pasākums. Tāpēc šādu intervenci var veikt tikai kā sabiedrisko pakalpojumu saistības, un uz to būtu jāattiecinā īpaši nosacījumi. Pašlaik saskaņā ar Direktīvu (ES) 2019/944 regulētās cenas ir iespējams noteikt mājsaimniecībām un mikrouzņēmumiem, un tās, tostarp zem pašizmaksas, ir iespējams noteikt arī enerģētiski nabadzīgiem un mazaizsargātiem patērētājiem. Tomēr, ņemot vērā pašreizējo ārkārtējo elektroenerģijas cenu pieaugumu, pieejamo pasākumu kopums, kas ir dalībvalstu rīcībā, lai atbalstītu patērētājus, uz laiku būtu jāpaplašina, paredzot iespēju regulētās cenas noteikt arī MVU un atļaujot regulētās cenas noteikt zem pašizmaksas. Šādu pasākumu tvēruma paplašinājumu varētu finansēt ar tirgus ieņēmumu griestiem.

⁽⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu (OV L 158, 14.6.2019., 54. lpp.).

- (49) Ir svarīgi, lai regulētās mazumcenas, kas ir zemākas par pašizmaksu, starp piegādātājiem neradītu diskrimināciju un neuzliktu tiem netaisnīgas izmaksas. Tāpēc, neskarot valsts atbalsta noteikumu piemērošanu, būtu taisnīgi jākompensē piegādātājiem izmaksas, kas rodas, elektroenerģiju piegādājot par regulētām cenām. Izmaksas, ko rada regulētās cenas, kuras ir zemākas par pašizmaksu, būtu jāfinansē ar ieņēmumiem no tirgus ieņēmumu griestu piemērošanas. Lai nepieļautu, ka šādi pasākumi palielina pieprasījumu pēc elektroenerģijas, un vienlaikus apmierinātu patērētāju enerģētiskās vajadzības, regulētajām cenām, kas zemākas par pašizmaksu, patēriņš būtu jāsedz tikai ierobežotā apjomā. Šai regulai nebūtu jāskar pēdējā garantētā piegādātāja režīmi un dalībvalstu izvēle attiecībā uz pēdējo garantēto piegādātāju.
- (50) Būtiski nemainot izmaksu struktūru un nepalielinot investīcijas, Savienības uzņēmumi un pastāvīgie iedibinājumi, kas darbojas jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektoros, gūst vismaz 75 % no apgrozījuma, pēkšņo un neparedzamo Krievijas agresijas kara pret Ukrainu apstākļu dēļ un sakarā ar samazinātām enerģijas piegādēm un palielinātu pieprasījumu rekordaugsto temperatūru dēļ ir piedzīvojuši krasu peļņas kāpumu.
- (51) Pagaidu solidaritātes iemaksai būtu jādarbojas kā pārdales pasākumam, ar ko nodrošina, ka attiecīgie uzņēmumi, kuri negaidīto apstākļu dēļ ir guvuši virspeļņu, samērīgi veicina enerģētiskās krīzes pārvarēšanu iekšējā tirgū.
- (52) Pagaidu solidaritātes iemaksas aprēķina bāze ir uzņēmumu un pastāvīgo iedibinājumu, kas ir Savienības nodokļu rezidenti, ar nodokli apliekamā peļņa jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektoros, kura noteikta divpusējos nolīgumos vai dalībvalstu nodokļu tiesību aktos fiskālajam gadam, kas sācies 2022. gada 1. janvārī vai vēlāk un/vai 2023. gada 1. janvārī un uz visu to attiecīgo laiku. Dalībvalstīm, kuras ar nodokli apliek tikai sadalīto korporatīvo peļņu, pagaidu solidaritātes iemaksa būtu jāpiemēro aprēķinātajai peļņai neatkarīgi no tās sadales. Fiskālo gadu nosaka, atsaucoties uz noteikumiem, kas ir spēkā saskaņā ar dalībvalstu tiesību aktiem.
- (53) Solidaritātes iemaksa būtu jāattiecinā tikai uz to peļņu, kas gūta 2022. un/vai 2023. gadā un pārsniedz tās vidējās ar nodokli apliekamās peļņas 20 % pieaugumu, kura gūta četros fiskālajos gados, kas sākušies 2018. gada 1. janvārī vai vēlāk.
- (54) Šī pieeja nodrošinātu, ka daļu no peļņas normas, kas nav saistīta ar neparedzamajām norisēm enerģijas tirgos pēc Krievijas agresijas kara pret Ukrainu, attiecīgie Savienības uzņēmumi un pastāvīgie iedibinājumi varēs izmantot nākotnes investīcijām vai finanšu stabilitātes nodrošināšanai pašreizējās enerģētiskās krīzes laikā, arī attiecībā uz energoietilpīgo rūpniecību. Šī aprēķina bāzes noteikšanas pieeja nodrošinātu, ka solidaritātes iemaksas dažādās dalībvalstīs ir samērīgas. Tajā pašā laikā šī minimālās likmes noteikšanas pieeja būtu jānodrošina, ka solidaritātes iemaksa ir gan taisnīga, gan samērīga. Dalībvalstīm joprojām vajadzētu varēt savai solidaritātes iemaksai brīvi piemērot likmi, kas ir augstāka nekā 33 %. Tam vajadzētu ļaut šādām dalībvalstīm noteikt vēlamo likmi, ko tās saskaņā ar valsts tiesību sistēmu uzskata par pieņemamu un piemērotu.
- (55) Dalībvalstīm vajadzētu veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek pilnībā piemērota šajā regulā noteiktā solidaritātes iemaksa, un tām vajadzētu veikt nepieciešamos pielāgojumus valsts tiesību aktos, jo īpaši, lai nodrošinātu solidaritātes iemaksas savlaicīgu iekasēšanu, tostarp, pamatojoties uz neto ieņēmumiem, no kuriem var kompensēt solidaritātes iemaksu, paredzētu solidaritātes iemaksas atskaitāmību vai neatskaitāmību vai noteiktu, kā rīkoties attiecībā uz zaudējumiem iepriekšējos fiskālajos gados, lai nolūkā aprēķināt solidaritātes iemaksu konsekventi piemērotu saīsinātus fiskālos gadus 2022. un/vai 2023. gadā izveidotajiem uzņēmumiem vai uzņēmumu pārstrukturēšanai vai apvienošanai.
- (56) Solidaritātes iemaksa būtu jāizmanto i) enerģijas galalietotāju un jo īpaši mazaizsargātu māsājniecību finansiāla atbalsta pasākumiem, ar kuriem mīkstina augsto enerģijas cenu ietekmi; ii) finansiāla atbalsta pasākumiem, kuri palīdz samazināt enerģijas patēriņu; iii) finansiāla atbalsta pasākumiem, ar kuriem atbalsta energoietilpīgo industriju uzņēmumus; un iv) finansiāla atbalsta pasākumiem, ar kuriem attīsta Savienības enerģētisko autonomiju. Dalībvalstīm vajadzētu būt arī iespējai daļu no pagaidu solidaritātes iemaksas ieņēmumiem piešķirt kopīgam finansējumam. Minētajiem pasākumiem ir vajadzīga ievērojama elastība, lai ņemtu vērā dalībvalstu budžeta procesus.

- (57) Ieņēmumu izmantošana minētajām vajadzībām atspoguļo to, ka solidaritātes iemaksa ir ārkārtas un izņēmuma pasākums, kura nolūks ir samazināt un mīkstināt enerģētiskās krīzes negatīvo ietekmi uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem visā Savienībā, lai aizsargātu iekšējo tirgu un novērstu vēl lielākas sadrumstalotības risku. Krasi augošās enerģijas cenas skar visas dalībvalstis. Tomēr, ņemot vērā atšķirības to attiecīgo energoresursu struktūrās, ietekme visās dalībvalstīs nav vienāda, un tām nav vienādu fiskālo iespēju veikt pasākumus, kas vajadzīgi, lai aizsargātu mazaizsargātas mājsaimniecības un uzņēmumus. Ja netiktu ieviests tāds Savienības līmeņa pasākums kā solidaritātes iemaksa, rastos liels iekšējā tirgus traucējumu un vēl lielākas sadrumstalotības risks, kas, ņemot vērā enerģijas tirgu un vērtības ķēžu integrāciju, kaitētu visām dalībvalstīm. Enerģētiskās nabadzības jautājuma un enerģētiskās krīzes sociālo seku risināšana, jo īpaši, lai aizsargātu darba ņēmējus apdraudētajās industrijās, ir arī jautājums par dalībvalstu solidaritāti. Lai no solidaritātes iemaksas būtu maksimāls labums, no tās gūtie ieņēmumi solidaritātes garā būtu jāizmanto koordinēti un/vai izmantojot Savienības finansēšanas instrumentus.
- (58) Proti, dalībvalstīm finansiālā atbalsta pasākumi būtu jāorientē uz neaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kurus krasais enerģijas cenu pieaugums skar visvairāk. Tas saglabātu cenu stimulu samazināt pieprasījumu pēc enerģijas un taupīt enerģiju. Bez tam orientēšanās uz neaizsargātākajām un maksātspējas problēmas skartām mājsaimniecībām pozitīvi ietekmētu kopējo patēriņu (proti, tiktu novērsta situācija, ka pārmērīgi tiek apspiesti tēriņi par precēm, kas nav saistītas ar enerģētiku), ņemot vērā augstu ienākumu mājsaimniecību tendenci patērēt minētajā mājsaimniecību grupā. Turklāt ieņēmumi no solidaritātes iemaksas būtu jāizmanto, lai veicinātu enerģijas patēriņa samazināšanu. Šajā sakarā šādi ieņēmumi būtu jāizlieto, piemēram, piešķirot tos pieprasījuma samazināšanas izsolēm vai konkursu shēmām, vai jāizmanto, lai samazinātu enerģijas galalietotāju enerģijas iegādes izmaksas par noteiktiem patēriņa apjomiem vai lai veicinātu enerģijas galalietotāju (gan neaizsargātu mājsaimniecību, gan uzņēmumu) investīcijas atjaunīgajos energoresursos, energoefektivitātē vai citās dekarbonizācijas tehnoloģijās. Ieņēmumi no solidaritātes iemaksas būtu jāizmanto arī tam, lai finansiāli atbalstītu uzņēmumus energoietilpīgās industrijās un reģionos, kas ir atkarīgi no minētajām industrijām. Krasi augošo enerģijas cenu dēļ izmaksas tādās energoietilpīgās industrijās kā mēslošanas līdzekļu industrija strauji pieaug. Finansiālā atbalsta pasākumos jāpieprasa, ka apmaiņā tiek veiktas investīcijas atjaunīgajos energoresursos, energoefektivitātē vai citās dekarbonizācijas tehnoloģijās. Turklāt pasākumi, kas palīdz Savienībai kļūt enerģētiski autonomāki, būtu jāpapildina ar investīcijām saskaņā ar Komisijas 2022. gada 8. marta paziņojumā par *REPowerEU*: Vienota Eiropas rīcība cenas ziņā pieejamāki, drošāki un ilgtspējīgāki enerģijai ("*REPowerEU*: Vienota Eiropas rīcība") un *REPowerEU* plānā izvirzītajiem mērķiem, jo īpaši attiecībā uz projektiem ar pārrobežu dimensiju.
- (59) Dalībvalstis varētu arī nolemt daļu no ieņēmumiem, kas gūti no solidaritātes iemaksas, iedalīt tādu pasākumu kopīgai finansēšanai, ar kuriem plānots mazināt enerģētiskās krīzes negatīvo ietekmi, arī palīdzēt aizsargāt nodarbinātību un atbalstīt darbaspēka pārkvalificēšanos un kvalifikācijas celšanu vai veicināt investīcijas energoefektivitātē un atjaunīgajā enerģijā, arī pārrobežu projektos. Kopīga finansējuma aspekts attiecas gan uz izmaksu dalīšanu starp dalībvalstīm projektos, gan novirzīšanu, izmantojot Savienības instrumentu, kura finansējumu veido ieņēmumi, kurus dalībvalstis solidaritātes garā brīvprātīgi piešķirušas Savienības budžetam.
- (60) Lai novērtētu dalībvalstu panākto progresu pieprasījuma samazināšanas mērķrādītāju sasniegšanā, tirgus ieņēmumu griestu piemērošanā, virsiegājumu izlietošanā un regulēto cenu piemērošanā, ir būtiski nodrošināt regulāru un iedarbīgu uzraudzību un ziņošanu Komisijai.
- (61) Dalībvalstīm būtu jāziņo Komisijai par solidaritātes iemaksas piemērošanu savā attiecīgajā teritorijā, kā arī par jebkādiem grozījumiem, ko tās veic savos valsts tiesiskajos regulējumos minētajā nolūkā, tostarp papildu tiesību aktiem, kas var būt nepieciešami, lai nodrošinātu solidaritātes iemaksas konsekvētu īstenošanu valsts iekšienē.
- (62) Dalībvalstīm būtu jāziņo arī par to, kā izlietoti ieņēmumi no solidaritātes iemaksas. Tas jo īpaši ir vajadzīgs, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis ieņēmumus izlieto, kā paredzēts saskaņā ar šo regulu.

- (63) Dalībvalstīm būtu savā attiecīgajā teritorijā jāpiemēro ar šo regulu noteiktā solidaritātes iemaksa, ja vien tās nav īstenojušas līdzvērtīgus valstu pasākumus. Valsts pasākuma mērķis būtu jāuzskata par līdzīgu ar šo regulu noteiktās solidaritātes iemaksas vispārējam mērķim, ja ar to tiek sekmēta enerģijas pieejamība cenas ziņā. Būtu jāuzskata, ka uz valsts pasākumu attiecas līdzīgi noteikumi kā uz solidaritātes iemaksu, ja tas aptver pasākumus jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektoros, nosaka bāzi, paredz likmi un nodrošina, ka ieņēmumi no valsts pasākuma tiek izmantoti mērķiem, kas ir salīdzināmi ar solidaritātes iemaksas mērķiem.
- (64) Solidaritātes iemaksai un to reglamentējošajam Savienības tiesiskajam satvaram vajadzētu būt īslaicīgiem, lai risinātu steidzamo ārkārtas situāciju, kas Savienībā radusies sakarā ar kraso enerģijas cenu pieaugumu. Solidaritātes iemaksa būtu jāpiemēro, lai aptvertu 2022. un/vai 2023. gadā gūto virspeļņu, ar ko tiktu risināta un mīkstināta pašreiz notiekošās enerģētiskās krīzes negatīvā ietekme uz māsaimniecībām un uzņēmumiem. Solidaritātes iemaksas piemērošanai visam fiskālajam gadam vajadzētu radīt iespēju attiecīgajā laikposmā pāri palikušo peļņu izmantot sabiedrības interesēs, lai mīkstinātu enerģētiskās krīzes sekas, taču vienlaikus attiecīgajiem uzņēmumiem tiks atstāts pienācīgs peļņas apjoms.
- (65) Solidaritātes iemaksa būtu jāpiemēro tikai 2022. un/vai 2023. fiskālajam gadam. Līdz 2023. gada 15. oktobrim un līdz 2024. gada 15. oktobrim, kad valstu iestādēm būs viedoklis par solidaritātes iemaksas iekasēšanu, Komisijai būtu jāpārskata situācija un jāiesniedz ziņojums Padomei.
- (66) Ja kādai dalībvalstij radīsies grūtības piemērot šo regulu un jo īpaši noteikumus par pagaidu solidaritātes iemaksu, tai vajadzības gadījumā būtu jāapspriežas ar Eiropas Komisiju saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību (LES) 4. pantu.
- (67) Ņemot vērā to sociālo un ekonomisko stāvokli, kā arī fizikālās īpašības, tālākie reģioni LESD 349. panta izpratnē nevar būt savienoti ar Savienības elektrības tirgiem. Tādēļ tiem nevajadzētu piemērot noteikumus par elektroenerģijas bruto patēriņa samazināšanu maksimumstundās un tirgus ieņēmumu griestiem. Turklāt dalībvalstīm ir jābūt iespējai izslēgt no minēto noteikumu piemērošanas jomas elektroenerģiju, kas saražota mazās izolētās sistēmās vai mazās savienotās sistēmās, kā definēts Direktīvā (ES) 2019/944. Tāpat arī Kipra un Malta to atšķirīgo iezīmju dēļ Savienības enerģijas tirgus *acquis* nepiemēro pilnībā. Kipra ir pilnībā izolēta no Eiropas enerģētiskās tīkliem, savukārt Maltai ir tikai ierobežoti starpsavienojumi ar tiem. Tā kā diferencētai pieejai attiecībā uz minētajām dalībvalstīm būtos tikai ierobežota ietekme uz iekšējo enerģijas tirgu, Kiprai un Maltai vajadzētu būt iespējai brīvprātīgi piemērot noteikumus, kas saistīti ar to elektroenerģijas bruto patēriņa samazināšanu maksimumstundās un tirgus ieņēmumu griestiem. Turklāt, ja Kipra nolemtu piemērot noteikumus par tirgus ieņēmumu griestiem, un nolūkā nodrošināt savas elektroenerģijas sistēmas stabilitāti, tai nebūtu jāpiemēro minētie tirgus ieņēmumu griesti elektroenerģijai, kas ražota no jēlnaftas produktiem.
- (68) Pamatā esošo gāzes cenu svārstīgums rada grūtības enerģētikas uzņēmumiem, kuri darbojas elektroenerģijas nākotnes līgumu tirgos, jo īpaši attiecībā uz piekļuvi piemērotam nodrošinājumam. Komisija sadarbībā ar Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi un Eiropas Banku iestādi izvērtē problēmjautājumus, kas saistīti ar nodrošinājuma un peļņas normu attiecināmību un iespējamiem veidiem, kā ierobežot pārmērīgu svārstīgumu tekošās dienas tirgū.
- (69) Turklāt šajā regulā paredzētie pasākumi ir saskanīgi ar Komisijas pašreiz veikto papildinošo darbu pie ilgtermiņa tirgus modeļa, par ko tika paziņots tās 2022. gada 18. maija paziņojumā par Elektroenerģijas tirgus īstermiņa intervences un ilgtermiņa uzlabojumiem elektroenerģijas tirgus modelī, kuru publicēja līdztekus paziņojumam par ES plānu *REPowerEU*.
- (70) Ņemot vērā enerģētiskās krīzes mērogu, tās sociālo, ekonomisko un finansiālo ietekmi un vajadzību rīkoties pēc iespējas drīz, šai regulai steidzamības kārtā būtu jāstājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

- (71) Ņemot vērā šajā regulā noteikto pasākumu ārkārtas raksturu un nepieciešamību tos piemērot 2022./2023. gada ziemas sezonā, šī regula būtu jāpiemēro līdz 2023. gada 31. decembrim.
- (72) Ņemot vērā to, ka šīs regulas mērķi, proti, ārkārtas intervences noteikšanu augsto enerģijas cenu problēmas risināšanai, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet rīcības mēroga un iedarbības dēļ to var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar LES 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā regulā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai,

IR PIENĒMUSI ŠO REGULU.

I nodaļa

Priekšmets un definīcijas

1. pants

Priekšmets un darbības joma

Ar šo regulu nosaka ārkārtas intervenci, ar kuru mīkstina augsto enerģijas cenu ietekmi, izmantojot izņēmuma, mērķorientētus un laikā ierobežotus pasākumus. Minēto pasākumu mērķis ir samazināt elektroenerģijas patēriņu, ieviest griestus tirgus ieņēmumiem, ko daži ražotāji gūst no elektroenerģijas ražošanas, un mērķorientēti tos pārdalīt elektroenerģijas galalietotājiem, dot dalībvalstīm iespēju izmantot publiskās intervences pasākumus cenu noteikšanā par elektroenerģijas piegādi mājāsaimniecību lietotājiem un MVU un noteikt noteikumus par obligātu pagaidu solidaritātes iemaksu no Savienības uzņēmumiem un pastāvīgajiem iedibinājumiem, kuri darbojas jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektoros, ar mērķi padarīt enerģiju pieejamāku mājāsaimniecībām un uzņēmumiem cenas ziņā.

2. pants

Definīcijas

Šajā regulā piemēro definīcijas, kas izklāstītas Regulas (ES) 2019/943 2. pantā un Direktīvas (ES) 2019/944 2. pantā. Papildus piemēro arī šādas definīcijas:

- 1) "mazie un vidējie uzņēmumi" jeb "MVU" ir uzņēmumi, kā definēts Komisijas Ieteikuma 2003/361/EK ⁽⁶⁾ pielikuma 2. pantā;
- 2) "elektroenerģijas bruto patēriņš" ir kopējais elektroenerģijas daudzums, kas piegādāts darbībām dalībvalsts teritorijā;
- 3) "atsauces laikposms" ir laikposms no 1. novembra līdz 31. martam piecos secīgos gados pirms šīs regulas spēkā stāšanās dienas, un tas sākas ar laikposmu no 2017. gada 1. novembra līdz 2018. gada 31. martam;
- 4) "maksimumstundas" ir atsevišķas stundas dienā, kad, pamatojoties uz pārvades sistēmu operatoru un attiecīgā gadījumā nominēto elektroenerģijas tirgus operatoru prognozēm, paredzams, ka nākamās dienas elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas būs visaugstākās, paredzams, ka elektroenerģijas bruto patēriņš būs visaugstākais, vai paredzams, ka tās elektroenerģijas bruto patēriņš, kas saražota no energoresursiem, kuri nav Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/2001 ⁽⁷⁾ 2. panta 1. punktā minētie atjaunojamie energoresursi, būs visaugstākais;

⁽⁶⁾ Komisijas Ieteikums 2003/361/EK (2003. gada 6. maijs) par mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu definīciju (OV L 124, 20.5.2003., 36. lpp.).

⁽⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).

- 5) "tirgus ieņēmumi" ir realizētie ienākumi, ko ražotājs saņem apmaiņā pret elektroenerģijas pārdošanu un piegādi Savienībā neatkarīgi no šādas apmaiņas līgumiskās formas, ietverot elektroenerģijas pirkuma līgumus un citas pret svārstībām elektroenerģijas vairumtirgū veiktas riska ierobežošanas darbības un neietverot nekādu dalībvalstu piešķirtu atbalstu;
- 6) "norēķins" ir maksājums, kas tiek veikts un saņemts starp darījumu partneriem par attiecīgā gadījumā elektroenerģijas piegādi un saņemšanu, izpildot darījumu partneru attiecīgos pienākumus saskaņā ar vienu vai vairākiem tīrvērtes darījumiem;
- 7) "kompetentā iestāde" ir iestāde, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2019/941 ⁽⁸⁾ 2. panta 11) punktā;
- 8) "starpnieki" ir subjekti to dalībvalstu, kuras ir salas, kas nav savienotas ar citām dalībvalstīm, elektroenerģijas vairumtirgos ar uz vienību balstītu solīšanu, ja regulatīvā iestāde ir atļāvusi minētajiem subjektiem piedalīties tirgū ražotāja vārdā, izņemot subjektus, kas virsienējumus pārskaita tieši elektroenerģijas galalietotājiem;
- 9) "virsiņējumumi" ir pozitīva starpība starp ražotāju tirgus ieņēmumiem par elektroenerģijas MWh un noteiktajiem tirgus ieņēmumu griestiem 180 EUR par elektroenerģijas MWh, kas noteikti 6. panta 1. punktā;
- 10) "atkritumi" ir jebkura viela vai priekšmets, no kā īpašnieks atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/98/EK ⁽⁹⁾ 3. panta 1) punktā;
- 11) "atkarība no neto importa" ir – laikposmā no 2021. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim – starpība starp kopējo elektroenerģijas importu un kopējo elektroenerģijas eksportu, kas izteikta procentos no kopējās dalībvalstī saražotās bruto elektroenerģijas;
- 12) "fiskālais gads" ir taksācijas gads, kalendārais gads vai jebkurš cits nodokļu vajadzībām piemērots laikposms, kā noteikts valstu tiesību aktos;
- 13) "enerģijas galalietotājs" ir lietotājs, kas pērk enerģiju paša lietošanai;
- 14) "elektroenerģijas galalietotājs" ir lietotājs, kas pērk elektroenerģiju paša lietošanai;
- 15) "Savienības uzņēmums" ir dalībvalstī iedibināts uzņēmums, kuru saskaņā ar minētās dalībvalsts nodokļu tiesību aktiem minētajā dalībvalstī nodokļu vajadzībām uzskata par rezidentu un kuru nodokļu vajadzībām saskaņā ar nolīgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanu, kas noslēgts ar trešo valsti, neuzskata par rezidentu ārpus Savienības;
- 16) "pastāvīgs iedibinājums" ir konkrēta darījumdarbības vieta kādā dalībvalstī, ar kuras starpniecību citā valstī iedibināts uzņēmums pilnīgi vai daļēji veic darījumdarbību, ciktāl minētās darījumdarbības vietas peļņa dalībvalstī, kurā minētā vieta atrodas;
- 17) "Savienības uzņēmumi un pastāvīgie iedibinājumi, kuri veic darbības jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektoros" ir Savienības uzņēmumi vai pastāvīgie iedibinājumi, kuriem vismaz 75 % no saimnieciskās darbības apgrozījuma rodas naftas ieguves, ieguves, rafinēšanas vai koksēšanas produktu ražošanas jomā, kā minēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1893/2006 ⁽¹⁰⁾;

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/941 (2019. gada 5. jūnijs) par riskgatavību elektroenerģijas sektorā un ar ko atceļ Direktīvu 2005/89/EK (OV L 158, 14.6.2019., 1. lpp.).

⁽⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (OV L 312, 22.11.2008., 3. lpp.).

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1893/2006 (2006. gada 20. decembris), ar ko izveido NACE 2. red. saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kā arī groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3037/90 un dažas EK regulas par īpašām statistikas jomām (OV L 393, 30.12.2006., 1. lpp.).

- 18) "virspeļņa" ir ar nodokli apliekamā peļņa, kā noteikts saskaņā ar valsts nodokļu noteikumiem 2022. un/vai 2023. fiskālajā gadā un visā to laikā, kura gūta no darbībām, kas veiktas to Savienības uzņēmumu un pastāvīgo iedibinājumu līmenī, kuri veic darbības jēlnaftas, gāzes, ogļu un rafinēšanas sektoros, un kura pārsniedz tās vidējās ar nodokli apliekamās peļņas 20 % pieaugumu, kura gūta četros fiskālajos gados, kas sākušies 2018. gada 1. janvārī vai vēlāk;
- 19) "solidaritātes iemaksa" ir pagaidu pasākums, kas paredzēts, lai risinātu jautājumu par to Savienības uzņēmumu un pastāvīgo iedibinājumu virspeļņu, kuri veic darbības jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektoros, nolūkā dalībvalstīm, patērētājiem un uzņēmumiem mīkstināt ārkārtējas cenu izmaiņas enerģijas tirgos;
- 20) "virsiņņēmumi no pārslodzes ienākumiem" ir atlikušie ieņēmumi, kas paliek neizmantoti pēc pārslodzes ienākumu piešķiršanas saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 19. panta 2. punktā noteiktajiem prioritārajiem mērķiem;
- 21) "īstenots līdzvērtīgs valsts pasākums" ir leģislatīvs, regulatīvs vai administratīvs pasākums, ko dalībvalsts pieņēmusi un publicējusi līdz 2022. gada 31. decembrim un kas veicina enerģijas pieejamību cenas ziņā.

II nodaļa

pasākumi, kas attiecas uz elektroenerģijas tirgu

1. iedaļa

Pieprasījuma samazināšana

3. pants

Elektroenerģijas bruto patēriņa samazināšana

1. Dalībvalstis cenšas īstenot pasākumus, ar kuriem mēneša kopējais elektroenerģijas bruto patēriņš tiktu samazināts par 10 % salīdzinājumā ar vidējo elektroenerģijas bruto patēriņu attiecīgajos atsauces laikposma mēnešos.
2. Aprēķinot elektroenerģijas bruto patēriņa samazinājumus, dalībvalstis var ņemt vērā palielināto elektroenerģijas bruto patēriņu, kas izriet no gāzes pieprasījuma samazināšanas mērķrādītāju sasniegšanas un vispārējiem elektrifikācijas centieniem pakāpeniski atteikties no fosilā kurināmā izmantošanas.

4. pants

Elektroenerģijas bruto patēriņa samazināšana maksimumstundās

1. Katra dalībvalsts apzina maksimumstundas, kas kopumā atbilst vismaz 10 % no visām stundām laikposmā no 2022. gada 1. decembra līdz 2023. gada 31. martam.
2. Katra dalībvalsts šajās apzinātajās maksimumstundās samazina savu elektroenerģijas bruto patēriņu. Samazinājums apzinātajās maksimumstundās sasniedz vidēji vismaz 5 % stundā. Samazinājuma mērķrādītāju aprēķina kā starpību starp faktisko elektroenerģijas bruto patēriņu apzinātajās maksimumstundās un elektroenerģijas bruto patēriņu, ko prognozējuši pārvades sistēmu operatori, attiecīgā gadījumā sadarbojoties ar regulatīvo iestādi, neņemot vērā to pasākumu ietekmi, kas ieviesti, lai sasniegtu šajā pantā noteikto mērķrādītāju. Pārvades sistēmu operatoru prognozes var ietvert vēsturiskos datus par atsauces laikposmu.
3. Dalībvalsts var nolemt paredzēt citu maksimumstundu procentuālo daļu nekā to, kas noteikta 1. punktā, ja vien tiek aptverti vismaz 3 % maksimumstundu un maksimumstundās ietaupītā enerģija ir vismaz līdzvērtīga tai, kas tiktu ietaupīta, izmantojot 1. un 2. punktā izklāstītos parametrus.

5. pants

Pasākumi, ar ko panāk pieprasījuma samazinājumu

Dalībvalstis var izvēlēties elektroenerģijas bruto patēriņa samazināšanas pasākumus, kuri ir piemēroti, lai sasniegtu 3. un 4. pantā noteiktos mērķrādītājus, tostarp paplašinot jau esošos valstu pasākumus. Pasākumi ir skaidri definēti, pārredzami, samērīgi, mērķtiecīgi, nediskriminējoši un verificējami un, konkrētāk, izpilda visus no šādiem nosacījumiem:

- a) ja finansiālā kompensācija tiek izmaksāta papildus tirgus ieņēmumiem, minētās kompensācijas apmēru nosaka atklātas konkurences procedūrā;
- b) ar tiem finansiālu kompensāciju piešķir tikai tad, ja minēto kompensāciju izmaksā par papildu nepatērēto elektroenerģiju salīdzinājumā ar gaidīto patēriņu attiecīgajā stundā bez konkursa;
- c) nepamatoti nekropļo konkurenci vai iekšējā elektroenerģijas tirgus pareizu funkcionēšanu;
- d) nepamatoti neaprobežojas tikai ar konkrētiem lietotājiem vai lietotāju grupām, arī neatkarīgiem agregatoriem saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 17. pantu; un
- e) nepamatoti nekavē fosilā kurināmā tehnoloģiju aizstāšanu ar tehnoloģijām, kuras izmanto elektroenerģiju.

2. iedaļa

Tirgus ieņēmumu griesti un virsienņēmumu un virsienņēmumu no pārslodzes ienākumiem sadale ELEKTROENERĢIJAS galalietotājiem

6. pants

Obligātie tirgus ieņēmumu griesti

1. Ražotāju tirgus ieņēmumiem, kas gūti, ražojot elektroenerģiju no 7. panta 1. punktā minētajiem energoresursiem, piemēro maksimālos griestus 180 EUR par saražotās elektroenerģijas MWh.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka tirgus ieņēmumu griesti attiecas uz visiem ražotāju un, attiecīgā gadījumā, starpnieku, kuri elektroenerģijas vairumtirgos piedalās ražotāju vārdā, tirgus ieņēmumiem neatkarīgi no tirgus laikposma, kurā notiek darījums, un no tā, vai elektroenerģiju tirgo divpusēji vai centralizētā tirgus platformā.
3. Ievērojot 2. punktu, dalībvalstis ievieš efektīvus pasākumus, lai nepieļautu ražotājiem noteikto pienākumu apiešanu. Tās jo īpaši pārlicinās, ka tirgus ieņēmumu griesti tiek efektīvi piemēroti gadījumos, kad ražotājus kontrolē vai kad tie daļēji pieder citiem uzņēmumiem, jo īpaši, kad tie ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma.
4. Dalībvalstis lemj par to, vai tirgus ieņēmumu griestus piemērot brīdī, kad notiek norēķins par enerģijas apmaiņu, vai pēc tam.
5. Komisija sniedz norādījumus dalībvalstīm šā panta piemērošanā.

7. pants

Tirgus ieņēmumu griestu piemērošana elektroenerģijas ražotājiem

1. Šīs regulas 6. pantā paredzētos tirgus ieņēmumu griestus piemēro tirgus ieņēmumiem, kas gūti pārdodot elektroenerģiju, kura ražota no šādiem energoresursiem:
 - a) vēja enerģija,

- b) saules enerģija (saules siltumenerģija un saules fotoelementu enerģija),
- c) ģeotermālā enerģija,
- d) caurteces hidroelektrostacijās ražota enerģija,
- e) biomasas kurināmais (cietais vai gāzveida biomasas kurināmais), izņemot biometānu,
- f) atkritumi,
- g) kodolenerģija,
- h) lignīts,
- i) jēlnaftas produkti,
- j) kūdra.

2. Regulas 6. panta 1. punktā paredzētos tirgus ieņēmumu griestus nepiemēro demonstrējumu projektiem vai ražotājiem, kuru ieņēmumiem par saražotās elektroenerģijas MWh jau ir piemēroti griesti tādu valsts vai publisku pasākumu rezultātā, kuri nav pieņemti saskaņā ar 8. pantu.

3. Dalībvalstis, jo īpaši gadījumos, kad 6. panta 1. punktā paredzēto tirgus ieņēmumu griestu piemērošana rada ievērojamu administratīvo slogu, var nolemt, ka tirgus ieņēmumu griestus nepiemēro ražotājiem, kas elektroenerģiju ražo elektroenerģijas ražošanas ietaisēs, kuru uzstādītā jauda ir līdz 1 MW. Dalībvalstis, jo īpaši gadījumos, kad 6. panta 1. punktā paredzēto tirgus ieņēmumu griestu piemērošana rada risku, ka palielināsies CO₂ emisijas un samazināsies atjaunīgās enerģijas ražošana, var nolemt, ka tirgus ieņēmumu griestus nepiemēro elektroenerģijai, kas ražota hibrīdelektrostacijās, kurās izmanto arī tradicionālos energoresursus.

4. Dalībvalstis var nolemt, ka tirgus ieņēmumu griestus nepiemēro ieņēmumiem, kas gūti no elektroenerģijas pārdošanas balansēšanas enerģijas tirgū un no finansālās kompensācijas pārdispečēšanai un kompensācijas tirdzniecībai.

5. Dalībvalstis var nolemt, ka tirgus ieņēmumu griesti attiecas tikai uz 90 % tirgus ieņēmumu, kuri pārsniedz 6. panta 1. punktā paredzētos griestus.

6. Ražotāji, starpnieki un attiecīgie tirgus dalībnieki, kā arī attiecīgā gadījumā sistēmu operatori sniedz dalībvalstu kompetentajām iestādēm un attiecīgā gadījumā sistēmu operatori un nominētajiem elektroenerģijas tirgus operatoriem visus 6. panta piemērošanai nepieciešamos datus, tostarp par saražoto elektroenerģiju un saistītajiem tirgus ieņēmumiem, neatkarīgi no tirgus laikposma, kurā notiek darījums, un no tā, vai elektroenerģija tiek tirgota divpusēji, tajā pašā uzņēmumā vai centralizētā tirgū.

8. pants

Valstu krīzes pasākumi

1. Dalībvalstis var:

- a) saglabāt vai ieviest pasākumus, kas vēl vairāk ierobežo ražotāju, kuri ražo elektrību no 7. panta 1. punktā norādītajiem energoresursiem, tirgus ieņēmumus, tostarp iespēju diferencēt tehnoloģijas, kā arī citu tirgus dalībnieku – tostarp to, kuri darbojas elektroenerģijas tirdzniecībā – tirgus ieņēmumus;
- b) noteikt augstākus tirgus ieņēmumu griestus ražotājiem, kuri ražo elektrību no 7. panta 1. punktā uzskaitītajiem avotiem, ar noteikumu, ka to investīcijas un darbības izmaksas pārsniedz 6. panta 1. punktā noteikto maksimālo apjomu;
- c) saglabāt vai ieviest valstu pasākumus nolūkā ierobežot tirgus ieņēmumus ražotājiem, kuri ražo elektroenerģiju no energoresursiem, kas nav minēti 7. panta 1. punktā;
- d) noteikt īpašus griestus tirgus ieņēmumiem, kuri gūti no tādas elektroenerģijas pārdošanas, kas saražota no akmeņoglēm;
- e) tirgus ieņēmumu griestus attiecināt uz 7. panta 1. punkta d) apakšpunktā neminētām hidroelektrostacijām vai saglabāt vai ieviest tādus pasākumus, kas vēl vairāk ierobežo to tirgus ieņēmumus, tostarp iespēju diferencēt tehnoloģijas.

2. Šā panta 1. punktā minētie pasākumi saskaņā ar šo regulu:
 - a) ir samērīgi un nediskriminējoši;
 - b) neapdraud investīciju signālus;
 - c) nodrošina, ka tiek segtas investīcijas un darbības izmaksas;
 - d) nekropļo elektroenerģijas vairumtirgu darbību un jo īpaši neietekmē izdevīguma secību un cenu veidošanos vairumtirgū;
 - e) ir saderīgi ar Savienības tiesību aktiem.

9. pants

Viršieņēmumu no pārslodzes ienākumiem, kas rodas no starpzonu jaudas piešķiršanas, sadale

1. Atkāpjoties no Savienības noteikumiem par pārslodzes ienākumiem, viršieņēmumus no pārslodzes ienākumiem, kas rodas no starpzonu jaudas piešķiršanas, dalībvalstis var izmantot, lai finansētu elektroenerģijas galalietotājiem domātus atbalsta pasākumus saskaņā ar 10. panta.
2. No pārslodzes ienākumiem gūto viršieņēmumu izlietojumu saskaņā ar 1. punktu apstiprina regulatīvā iestāde.
3. Dalībvalstis viena mēneša laikā pēc dienas, kad ir pieņemts attiecīgais valsts pasākums, paziņo Komisijai par to viršieņēmumu izlietojumu saskaņā ar 1. punktu, kas gūti no pārslodzes ienākumiem.

10. pants

Viršieņēmumu sadale

1. Dalībvalstis nodrošina, ka visi tirgus ieņēmumiem piemēroto griestu rezultātā radušies viršieņēmumi tiek izmantoti, lai finansētu elektroenerģijas galalietotājiem domātus atbalsta pasākumus, kuri mērķtiecīgi mīkstina augsto elektroenerģijas cenu ietekmi uz minētajiem lietotājiem.
2. Šā panta 1. punktā minētie pasākumi ir skaidri definēti, pārredzami, samērīgi, nediskriminējoši un verificējami, un tie nav pretrunā ar 3. un 4. pantā paredzēto elektroenerģijas bruto patēriņa samazināšanas pienākumu.
3. Ja ieņēmumi, kas tieši gūti no tirgus ieņēmumu griestu piemērošanas to teritorijā, un ieņēmumi, kas netieši gūti no pārrobežu nolīgumiem, nav pietiekami, lai pienācīgi atbalstītu elektroenerģijas galalietotājus, dalībvalstīm ir atļauts izmantot citus piemērotus līdzekļus, piemēram, budžeta resursus tam pašam mērķim un ar tādiem pašiem nosacījumiem.
4. Šā panta 1. punktā minētie pasākumi var būt, piemēram, šādi:
 - a) elektroenerģijas galalietotājiem piešķirt finansiālu kompensāciju par elektroenerģijas patēriņa samazināšanu, arī izmantojot pieprasījuma samazināšanas izsoles vai konkursu shēmas;
 - b) veikt tiešus pārskaitījumus elektroenerģijas galalietotājiem, tostarp, izmantojot proporcionālus tīkla tarifu samazinājumus;
 - c) piešķirt kompensāciju piegādātājiem, kuriem pēc valsts vai publiskas intervences cenu noteikšanā saskaņā ar 13. pantu elektroenerģija lietotājiem jāpiegādā zem pašizmaksas;
 - d) samazināt elektroenerģijas galalietotāju elektroenerģijas iegādes izmaksas, tostarp attiecībā uz ierobežotu patērētās elektroenerģijas apjomu;
 - e) veicināt elektroenerģijas galalietotāju investīcijas dekarbonizācijas tehnoloģijās, atjaunīgajos energoresursos un energoefektivitātē.

11. pants

Nolīgumi starp dalībvalstīm

1. Situācijās, kad dalībvalsts atkarība no neto importa ir 100 % vai lielāka, importētāja dalībvalsts un galvenā eksportētāja dalībvalsts līdz 2022. gada 1. decembrim noslēdz nolīgumu par virsienēšanu atbilstīgu sadali. Visas dalībvalstis solidaritātes garā var slēgt šādus nolīgumus, kas var attiekties arī uz ieņēmumiem no valstu krīzes pasākumiem saskaņā ar 8. pantu, tostarp no elektroenerģijas tirdzniecības darbībām.
2. Komisija palīdz dalībvalstīm visā sarunu procesā, kā arī veicina un atvieglo paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm.

3. iedaļa

Mazumtirdzniecības pasākumi

12. pants

Publiskās intervences elektroenerģijas cenu noteikšanā pagaidu attiecināšana uz MVU

Atkāpjoties no Savienības noteikumiem par publisko intervenci cenu noteikšanā, dalībvalstis publisko intervenci cenu noteikšanā var piemērot MVU elektroapgādei. Šāda publiskā intervence:

- a) ņem vērā labuma guvēja gada patēriņu pēdējos piecos gados un saglabā stimulu samazināt pieprasījumu;
- b) atbilst Direktīvas (ES) 2019/944 5. panta 4. un 7. punktā izklāstītajiem nosacījumiem;
- c) attiecīgā gadījumā atbilst šīs regulas 13. pantā izklāstītajiem nosacījumiem.

13. pants

Pagaidu iespēja noteikt elektroenerģijas cenas zem pašizmaksas

Atkāpjoties no Savienības noteikumiem par publisko intervenci cenu noteikšanā, piemērojot publisko intervenci elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 5. panta 6. punktu vai šīs regulas 12. pantu, dalībvalstis izņēmuma kārtā un uz laiku var noteikt elektroenerģijas piegādes cenu, kas ir zemāka par pašizmaksu, ar nosacījumu, ka ir izpildīti visi šie nosacījumi:

- a) pasākums aptver ierobežotu patēriņa apjomu un saglabā stimulu samazināt pieprasījumu;
- b) starp piegādātājiem nav diskriminācijas;
- c) piegādātāji saņem kompensāciju par piegādi zem pašizmaksas; un
- d) visi piegādātāji ir tiesīgi piedāvāt piedāvājumus par elektroenerģijas piegādes cenu, kas ir zem pašizmaksas uz tāda paša pamata.

III nodaļa

Pasākums attiecībā uz jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektoriem

14. pants

Atbalsts enerģijas galalietotājiem, izmantojot pagaidu solidaritātes iemaksu

1. Virspelnai, ko gūst Savienības uzņēmumi un pastāvīgi iedibinājumi, kas veic darbības jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektoros, piemēro obligātu pagaidu solidaritātes iemaksu, ja vien dalībvalstis nav īstenojušas līdzvērtīgus valstu pasākumus.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka īstenotajiem līdzvērtīgajiem valstu pasākumiem ir līdzīgi mērķi un tiem tiek piemēroti līdzīgi noteikumi kā pagaidu solidaritātes iemaksai saskaņā ar šo regulu, un tie rada salīdzināmus vai lielākus ieņēmumus kā prognozētie ieņēmumi no solidaritātes iemaksas.
3. Dalībvalstis līdz 2022. gada 31. decembrim pieņem un publicē pasākumus, ar ko īsteno 1. punktā minēto obligāto pagaidu solidaritātes iemaksu.

15. pants

Pagaidu solidaritātes iemaksas aprēķina bāze

Pagaidu solidaritātes iemaksu Savienības uzņēmumiem un pastāvīgajiem iedibinājumiem, kas veic darbības jēlnaftas, dabasgāzes, ogļu un rafinēšanas sektoros, tostarp tiem, kuri ir daļa no konsolidētas grupas vienīgi nodokļu vajadzībām, aprēķina, par pamatu ņemot ar nodokli apliekamo peļņu, kas noteikta saskaņā ar valsts nodokļu noteikumiem, 2022. fiskālajā gadā un/vai 2023. fiskālajā gadā un visā to laikā, proti, to peļņas daļu, kas pārsniedz vidējās, saskaņā ar valsts nodokļu noteikumiem noteiktās ar nodokli apliekamās peļņas 20 % pieaugumu četros fiskālajos gados, kuri sākušies 2018. gada 1. janvārī vai vēlāk. Ja vidējā ar nodokli apliekamā peļņa minētajos četros fiskālajos gados ir negatīva, tad pagaidu solidaritātes iemaksas aprēķina vajadzībām vidējā ar nodokli apliekamā peļņa ir nulle.

16. pants

Pagaidu solidaritātes iemaksas aprēķina likme

1. Pagaidu solidaritātes iemaksas aprēķināšanai piemērojamā likme ir vismaz 33 % no 15. pantā minētās bāzes.
2. Pagaidu solidaritātes iemaksu piemēro papildus regulārajiem nodokļiem un nodevām, ko piemēro saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem.

17. pants

No pagaidu solidaritātes iemaksas gūto ieņēmumu izlietojums

1. Ieņēmumus no pagaidu solidaritātes iemaksas dalībvalstis izmanto jebkurai no šādām vajadzībām tā, lai pasākumiem būtu pienācīgi savlaicīga ietekme:
 - a) finansiāla atbalsta pasākumi enerģijas galalietotājiem un jo īpaši mazaizsargātām māsaimniecībām, lai mērķtiecīgi mīkstinātu augsto enerģijas cenu ietekmi;
 - b) finansiāla atbalsta pasākumi, ar kuriem palīdz samazināt enerģijas patēriņu, piemēram, izmantojot pieprasījuma samazināšanas izsoles vai konkursu shēmas, samazināt enerģijas galalietotāju enerģijas iegādes izmaksas, atbalstu attiecinot uz konkrētiem patēriņa apjomiem, veicināt enerģijas galalietotāju investīcijas atjaunīgajos energoresursos, strukturālas investīcijas energoefektivitātē vai citās dekarbonizācijas tehnoloģijās;
 - c) finansiāla atbalsta pasākumi energoietilpīgu industriju uzņēmumu atbalstam ar nosacījumu, ka atbalstu piešķir tad, ja tiek veiktas investīcijas atjaunīgajos energoresursos, energoefektivitātē vai citās dekarbonizācijas tehnoloģijās;

- d) finansiāla atbalsta pasākumi, ar kuriem attīsta enerģētisko autonomiju, it sevišķi investīcijas saskaņā ar plāna *REPowerEU* mērķiem, kas noteikti *REPowerEU* plānā *REPowerEU* Vienotajā Eiropas rīcībā, jo īpaši projekti ar pārrobežu dimensiju;
 - e) solidaritātes garā starp dalībvalstīm – dalībvalstis daļu no ieņēmumiem, kas gūti no pagaidu solidaritātes iemaksas, var iedalīt tādu pasākumu kopīgai finansēšanai, ar kuriem mazina enerģētiskās krīzes negatīvo ietekmi, arī palīdz aizsargāt nodarbinātību un atbalsta darbaspēka pārkvalificēšanos un kvalifikācijas celšanu vai veicina investīcijas energoefektivitātē un atjaunīgajā enerģijā, arī pārrobežu projektos un Savienības atjaunojamās enerģijas finansēšanas mehānismā, kas paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2018/1999 ⁽¹¹⁾ 33. pantā.
2. Šā panta 1. punktā minētie pasākumi ir skaidri definēti, pārredzami, samērīgi, nediskriminējoši un verificējami.

18. pants

Solidaritātes iemaksas pagaidu raksturs

Solidaritātes iemaksai, ko dalībvalstis piemēro saskaņā ar šo regulu, ir pagaidu raksturs. To piemēro tikai virspeļņai, kas gūta fiskālajos gados, kas minēti 15. pantā.

IV nodaļa

Nobeiguma noteikumi

19. pants

Uzraudzība un izpilde

1. Šīs regulas 3. līdz 7., 10., 12. un 13. pantā minēto pasākumu īstenošanu savā teritorijā uzrauga katras dalībvalsts kompetentā iestāde.
2. Iespējami drīz pēc šīs regulas stāšanās spēkā un līdz 2022. gada 1. decembrim dalībvalstis ziņo Komisijai par plānotajiem pasākumiem nolūkā panākt pieprasījuma samazināšanos, kas jāveic saskaņā ar 5. pantu, un par nolīgumiem starp dalībvalstīm, kas noslēgti saskaņā ar 11. pantu.
3. Dalībvalstis līdz 2023. gada 31. janvārim un atkārtoti līdz 2023. gada 30. aprīlim Komisijai ziņo par šādiem jautājumiem:
 - a) pieprasījuma samazinājums, kas panākts saskaņā ar 3. un 4. pantu, un pasākumi, kas ieviesti samazinājuma panākšanai saskaņā ar 5. pantu;
 - b) gūtie virsienēmumi saskaņā ar 6. pantu;
 - c) pasākumi attiecībā uz virsienēmumu sadali, ko piemēro, lai mīkstinātu augsto elektroenerģijas cenu ietekmi uz elektroenerģijas galalietotājiem saskaņā ar 10. pantu;
 - d) jebkāda publiska intervence elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā, kas minēta 12. un 13. pantā.
4. Dalībvalstis Komisijai ziņo par šādiem jautājumiem:
 - a) līdz 2022. gada 31. decembrim – par pagaidu solidaritātes iemaksas ieviešanu saskaņā ar 14. pantu, tostarp, kurā fiskālajā gadā tās to piemēros;

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).

- b) viena mēneša laikā pēc publicēšanas to attiecīgajos oficiālajos vēstnešos – par jebkādiem turpmākiem grozījumiem valsts tiesiskajā regulējumā;
- c) viena mēneša laikā no brīža, kad tās ir iekasējušas ieņēmumus saskaņā ar valstu tiesību aktiem, – par ieņēmumu izlietojumu saskaņā ar 17. pantu;
- d) līdz 2022. gada 31. decembrim – par īstenotajiem līdzvērtīgajiem valstu pasākumiem, kas minēti 14. pantā; viena mēneša laikā no brīža, kad tās ir iekasējušas ieņēmumus saskaņā ar valstu tiesību aktiem, dalībvalstis sniedz arī novērtējumu par to ieņēmumu summu, kas gūti minēto īstenoto līdzvērtīgo valstu pasākumu rezultātā, un par minēto ieņēmumu izlietojumu.

20. pants

Pārskatīšana

1. Vēlākais līdz 2023. gada 30. aprīlim Komisija pārskata II nodaļu, ņemot vērā, kāda ir Savienības vispārējā situācija elektroapgādes un elektroenerģijas cenu ziņā, un iesniedz Padomei ziņojumu par galvenajiem minētās pārskatīšanas konstatējumiem. Balstoties uz minēto ziņojumu un ja tas ir pamatoti ekonomisko apstākļu dēļ vai elektroenerģijas tirgus funkcionēšanas labad Savienībā un atsevišķās dalībvalstīs, Komisija var ierosināt pagarināt šīs regulas piemērošanas laikposmu, lai grozītu 6. panta 1. punktā noteikto tirgus ieņēmumu griestu līmeni un elektroenerģijas ražošanai izmantotos energoresursus, kas minēti 7. panta 1. punktā un uz ko attiecas minētie griesti, vai citādi grozīt II nodaļu.
2. Līdz 2023. gada 15. oktobrim un atkārtoti līdz 2024. gada 15. oktobrim Komisija pārskata III nodaļu, ņemot vērā, kāda ir vispārējā situācija fosilā kurināmā sektorā un kāda ir gūtā virspeļņa, un iesniedz Padomei ziņojumu par galvenajiem minētās pārskatīšanas konstatējumiem.

21. pants

Atkāpes

1. Šīs regulas 4. līdz 7. pantu nepiemēro tālākajiem reģioniem LESD 349. panta nozīmē, kuriem nevar izveidot starpsavienojumu ar Savienības elektroenerģijas tīklu.
2. Dalībvalstis var nolemt nepiemērot 4. līdz 7. pantu elektroenerģijai, kas saražota mazās izolētās sistēmās vai mazās savienotās sistēmās.
3. Šīs regulas 4. līdz 7. pants nav obligāts Kiprai un Maltai. Ja Kipra nolemj piemērot 4. līdz 7. pantu, 6. panta 1. punktu nepiemēro elektroenerģijai, ko ražo no jēlnaftas produktiem.

22. pants

Stāšanās spēkā un piemērošana

1. Šī regula stājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.
2. Neskarot pienākumu nodrošināt virsienņēmumu sadali saskaņā ar 10. pantu un izmantot ieņēmumus no pagaidu solidaritātes iemaksas saskaņā ar 17. pantu, un neskarot 20. panta 2. punktā minēto ziņošanas pienākumu, šo regulu piemēro līdz 2023. gada 31. decembrim, ņemot vērā sekojošo:
 - a) Regulas 4. pantu piemēro no 2022. gada 1. decembra līdz 2023. gada 31. martam.
 - b) Regulas 5. un 10. pantu piemēro no 2022. gada 1. decembra.

- c) Regulas 6., 7. un 8. pantu piemēro no 2022. gada 1. decembra līdz 2023. gada 30. jūnijam.
- d) Regulas 20. panta 2. punktu piemēro līdz 2024. gada 15. oktobrim.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama dalībvalstīs saskaņā ar Līgumiem.

Briselē, 2022. gada 6. oktobrī

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*
M. BEK
